

Justitiedepartementet

Remissyttrande betänkandet En europeisk åklagarmyndighet i Sverige (SOU 2020:74)

Stockholms tingsrätt har granskat remissen med utgångspunkt i de intressen domstolen har att beakta. Tingsrätten lämnar följande synpunkter.

Domstolarnas roll att granska EPPO:s behörighet

Av 34 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken följer att rätten självmant ska beakta vissa rättegångshinder. Reglerna om vilka mål EPPO är behörig att hantera framgår av artikel 22 och 23 i förordningen. För det fall riksåklagaren beslutat att ett mål ligger inom EPPO:s behörighet kan det enligt utredningen knappast krävas att en domare självmant tar upp frågan om åklagarens behörighet (s. 176). Detta indikerar att frågan om huruvida ett brott omfattas av EPPO:s behörighet eller inte i övriga fall självmant ska prövas av domstol. Det framgår även på s. 230 i betänkandet att det i slutändan är domstol som avgör huruvida EPPO är behörig att väcka åtal eller inte. Det kan innebära svåra avvägningar för domstolarna. Särskilt då implementeringen av Sefidirektivet gått längre än vad direktivet krävt och utredningens uppfattning är att EPPO inte är behörig att hantera mål där gärningen inte rymms inom Sefidirektivet. Trots att detta riskerar medföra stora praktiska problem för domstolarna har dessa frågor hanterats översiktligt. Tingsrätten ser därför att frågorna om vilka mål som omfattas av EPPO:s behörighet bör utredas ytterligare, alternativt att det bör klargöras vilka skyldigheter domstolarna har att kontrollera om ett mål faller inom EPPO:s behörighet eller inte.

Processen i domstol

De delegerade åklagarna är inte behöriga att på egen hand väcka åtal utan det krävs beslut från den permanenta avdelningen i åtalsfrågan. Om den delegerade åklagaren anser att det finns skäl att väcka åtal ska en förfrågan skickas till EPPO som har 21 dagar på sig att besluta om åtal ska väckas eller inte. Detta riskerar att skapa problem i mål där den misstänkte sitter häktad och den enda kvarvarande utredningsåtgärden är beslut i åtalsfrågan. Då rätten har en skyldighet att se till att utredningen bedrivs så skyndsamt som möjligt kan frågor uppkomma om det är motiverat att ha en misstänkt fortsatt häktad i avvaktan på beslut från EPPO i åtalsfrågan. Utredningen menar att detta problem inte ska överdrivas. Domstolen anser dock, till skillnad från utredningen, att detta kan bli ett reellt problem som domstolarna kommer att ställas inför. Tingsrätten efterlyser därför

klargöranden i det ytterligare lagstiftningsarbetet om det ska vara motiverat att hålla en misstänkt häktad i avvaktan på EPPO:s beslut eller inte.

Utredningen gör bedömningen att de delegerade åklagarna inte har befogenhet att lägga ner ett åtal i sin helhet utan att ett sådant beslut kräver godkännande från den permanenta avdelningen. Detta kan, som utredningen konstaterar, medföra problem om åtal väckts mot flera tilltalade och åtal läggs ner rörande någon av de tilltalade i nära anslutning till huvudförhandlingen. Utredningen menar dock att domstolar i dessa situationer bör kunna utgå ifrån att den delegerade åklagarens beslut kommer att gälla (s. 338). Tingsrätten menar dock att då de delegerade åklagarna saknar befogenhet att lägga ner åtal måste domstolen, innan den tar ställning till nedläggningsbeslutet, invänta EPPO:s beslut. Detta kan således medföra vissa praktiska svårigheter för domstolarna.

Teknisk spårning

Tingsrätten delar slutsatserna i det särskilda yttrandet att teknisk spårning som metod redan idag kommer finnas tillgänglig för EPPO och dess åklagare. Det finns därför inget behov av att, inom ramen för denna utredning, lagstifta särskilt om teknisk spårning. Tingsrätten ser dock positivt på att frågan om en lagreglering av teknisk spårning ses över i en separat utredning.

Tillsyn

Utredningen föreslår att tillsynen över domstolarna ska vara oförändrad. Detta kan leda till att en domare eller domstolsanställd kan komma att granskas och kritiseras av JO eller JK samtidigt som EPPO-åklagarens underliggande verksamhet som lett till ett felaktigt beslut av en domstol eller något annat fel inte kan granskas eller leda till tjänsteansvar. Tingsrätten anser att det riskerar medföra att domstolsanställda får ställas till svars för ageranden som gjorts av en person som inte kan ställas till ansvar för sitt agerande. Detta riskerar leda till, som utredningen konstaterar, otillfredsställande resultat. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det därför övervägas om det är en rimlig ordning.

Övriga förslag

Tingsrätten har inga synpunkter på de övriga förslag som har lämnats i betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av rådmännen Mirja Högström och Thomas Wallén samt tingsfiskalen Emil von Schinkel (föredragande).

Mirja Högström

Emil von Schinkel